

УДК 37.015.311:796.85(083.97)

Валентина Оржеховська
(керівник авторського колективу),
м. Умань,
Тетяна Федорченко,
Едуард Єрмоєнко,
Зоя Діхтяренко,
Олександр Мельник,
м. Київ
Проект

КОНЦЕПЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В УКРАЇНІ НА ЗАСАДАХ ХОРТИНГУ

1. Обґрунтування актуальності Концепції

Нинішній стан розвитку суспільства, держави та самого життя в Україні ставить підвищені вимоги до виховання особистості, здатної діяти в змінних соціальних умовах відповідно до загальнолюдських цінностей, уміти досягати успіху у реалізації своїх здібностей і можливостей.

Соціальна потреба в новому типі особистості зумовлює пошуки нових форм, методів і шляхів здійснення виховних впливів, відмінних від прийнятих для нинішньої освітньої системи. Це важливо ще й з огляду на поширення деструктивної поведінки в молодіжному середовищі, збільшення груп ризику, споживачів психоактивних засобів тощо.

У суспільному житті, зокрема в свідомості та поведінці молоді набувають поширення аморальність, безвідповідальність, жорсткість і жорстокість у ставленні до людей, агресивність, нехтування законами України та інші антисоціальні явища. Байдужість і неповага до рідної мови та історії, відсутність знань про здобутки культури свого народу, цинічне ставлення до національних і загальнолюдських цінностей та святинь, участь в антидержавних акціях тощо – такі ознаки духовності та вчинки значної частини молоді викликають тривогу, стимулюють до пошуку шляхів і засобів виправлення становища, докорінного вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей і молоді.

Відродження національної культури та духовності, високих патріотичних ідеалів захисників Вітчизни, взірців здорового способу життя для молоді – саме цього не вистачає сьогодні нашому суспільству.

Одним із ефективних шляхів формування сучасної особистості це є спільна реалізація *двох перспективних напрямів* (1) завдання превентивного виховання, яке покликане забезпечувати комплексний вплив на фізичний, психічний, соціальний і духовний розвиток особистості, сприяти формуванню здорового способу життя, навичок відповідальної, соціально прийнятної поведінки дітей та молоді, нівелювати або зменшувати вплив на них негативних чинників соціального оточення, формувати позитивне бачення життя; 2) основна мета хортингу – охоплення оздоровчим рухом усі верстви населення України від маленьких дітей до людей літнього віку, популяризація та підвищення ролі фізичної культури та спорту, патріотичне виховання, залучення дітей та юнацтва до здорового способу життя, відвернення їх від шкідливих звичок, виховання особистості в душі добропорядності, патріотизму та любові до своєї Батьківщини), які перекликаються між собою та доповнюють один одного.

На пошуки таких шляхів орієнтує Закон України „Про загальну середню освіту“, яким визначені, зокрема, такі завдання загальної середньої освіти, що акцентують увагу на вихованні громадянина України; вихованні свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, формуванні гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереженні і зміцненні фізичного та психічного здоров'я учнів (вихованців); вихованні в учнів (вихованців) поваги до Конституції України, державних символів України, прав і свобод людини і громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії, свідомого ставлення до обов'язків людини і громадянина.

Ці важливі завдання можуть бути успішно реалізовані в процесі використання давніх українських культурних і оздоровчих традицій, однією з яких є „хортинг“. Так, офіційне визнання хортингу видом спорту відбулося за Наказом № 3000 Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту до Дня Незалежності України від 21.08.2009 р. (засновано хортинг в Україні у 2008 році). Відповідно до статті 20 Закону України „Про фізичну культуру і спорт“, підпункту 30 пункту 4 та пункту 8 Положення про Міністерство молоді та спорту України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 № 220, пункту 4 Положення про надання на конкурсних засадах спортивній федерації статусу національної та позбавлення такого статусу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2012 № 22 (зі змінами), пункту 8 розділу V Положення про комісію для надання спортивній федерації статусу національної та позбавлення такого статусу, затвердженого наказом Мінмолодьспорту від 21 січня 2014 № 102, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 04 лютого 2014 за № 210/24987 та рішенням комісії для надання спортивній федерації статусу національної та позбавлення такого статусу від 08 жовтня 2015 (протокол № 5) Всеукраїнській громадській організації „Українська Федерація Хортингу“ надано статус національної спортивної федерації з виду спорту „хортинг“. Відповідний наказ Мінмолодьспорту від 12 жовтня 2015 року № 3724 розміщено на веб-сайті Мінмолодьспорту в розділі „Нормативна база фізичної культури і спорту Мінмолодьспорту“.

Як відомо, ідея виникнення хортингу, як комплексної системи самовдосконалення особистості, заснованої на фізичному, морально-етичному та духовному вихованні, пов'язана з відродженням давніх народних традицій, що передавалися з покоління в покоління. Система підготовки виховання характеру, вдосконалення майстерності та успадкування змагального хисту українських козаків лягли в основу хортингу як виду спорту, відродженого в сьогоденній Україні. Базуючись на багатовікових традиціях українського народу, хортинг в Україні став не лише національним видом спорту, відродивши кращі традиції українських бойових мистецтв, а й важливою складовою загальнодержавної системи фізичної культури та спорту, національно-патріотичного й духовного виховання молоді, зміцнення здоров'я, розвитку фізичних, морально-вольових, інтелектуальних здібностей учнівської молоді. Становлення вітчизняного хортингу відбувалося з 2008 по 2015 рік у відриві від світового культу єдиноборств. Опорою для сучасного хортингу стала українська традиція кулачних боїв, які були надзвичайно популярні в Київській Русі, а далі з появою козацтва – традиція Війська Запорозького та славетної Запорозької Січі.

У міжнародному спортивному співтоваристві хортинг розвиває Всесвітня федерація хортингу (World Horting Federation), яка заснована в Україні в м. Києві Е. Єрьюменком (2009 рік). Вона є міжнародною громадською організацією фізкультурно-спортивного спрямування, яка розвиває та культивує хортинг у світовій класифікації змішаних спортивних єдиноборств. Основною метою федерації є здійснення комплексної програми популяризації хортингу як самостійного виду спорту на міжнародній арені. Станом на 1 січня 2012 року членами міжнародної громадської організації „Міжнародна Федерація Хортингу“ є 26 країн світу: Україна, Російська Федерація, Грецька республіка, Сполучені Штати Америки, Грузія, республіка Куба, республіка Туркменістан, Литовська республіка, Китайська народна республіка, Федеративна Республіка Німеччина, Сполучене королівство Великобританія, Франція, Словацька республіка, Угорщина, Бангладеш, Ісламська республіка Іран, республіка Білорусь, Італійська республіка, республіка Польща, Естонська республіка, Палестина, Азербайджанська республіка, Народна демократична республіка Алжир, республіка Туніс, Узбекистан, республіка Молдова.

Розробка правил змагань із хортингу, а також його кваліфікаційна система спрямовані виключно на природний винахід техніки самозахисту та спортивних прийомів єдиноборства, ініціатором якого виступив кандидат педагогічних наук, президент Всесвітньої федерації хортингу, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України – Е. Єрьюменко.

Визначальною ознакою розквіту національно-патріотичного виховання в сучасних українських школах є розвиток молодіжних і громадських організацій, що опікуються

проблемами збереження національних традицій та залучення юних патріотів до ведення здорового способу життя. Найактивнішими є „Січ“ (Східна Україна), „Пласт“ (Західна Україна), ГО Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра „Хортинг-Патріот“ (центр України), які сприяють подальшій розбудові як національної освіти, так і демократичних, і гуманістичних засад суспільства в цілому. Активна участь молоді в просвітницькому процесі означає новий етап реформування всієї системи національної освіти. Хортинг – національний вид спорту України органічно вписується в цю систему.

Отже, зміна соціально-економічних умов, розбудова громадянського суспільства вимагає побудови нової моделі, самої філософії виховання, яка б враховувала всі етапи та складові процесу соціалізації особистості й розглядала дитину як суб'єкта превентивного процесу.

Створення цілісної системи національної філософії виховання дітей та молоді на засадах хортингу диктується:

- потребою суспільства в реалізації, збереженні та розвитку соціально активної здорової особистості, її прагнень до соціально орієнтованого способу життя;
- соціальною необхідністю створення для дітей та молоді умов реалізації особистих прагнень, здійснення їх прав і свобод, у тому числі й для захисту від втягування у деструктивні явища;
- гуманним явищем і необхідністю допомоги дітям та молоді, які опинилися в кризовій життєвій ситуації.

2. Сутність хортингу та мета Концепції для виховання дітей і молоді в Україні на засадах національного виду спорту

Термін „хортинг“ розглядається як система всебічного вдосконалення особистості, як філософія та спосіб життя. Слово „хортинг“ походить від назви відомого в світі славетного острова Хортиця, де була розташована Запорозька Січ, яка відіграла прогресивну роль у історії українського народу. Саме острів Хортиця став тим оплотом воїнів, де вдосконалювалось бойове мистецтво українського народу з метою захисту рідного краю.

Хортинг – це комплексна система самовдосконалення особистості, заснована на фізичному, морально-етичному та духовному вихованні, пов'язана з відродженням давніх народних традицій, що передавалися з покоління в покоління (від античності, дохристиянського періоду, скіфів і сарматів до наших днів).

Сучасний український хортинг – це не копія чогось іншого, а еталон самобутньої спортивної та бойової техніки. Водночас хортинг став тим середовищем, в якому продовжила своє життя козацька військова традиція, пов'язана з верховою їздою, вмінням вести двобій холодною та вогнепальною зброєю. Хортинг ділиться на два різновиди – аматорський та професійний. Найпотужніші українські військові та козацькі традиції стали фундаментом для створення вітчизняної школи аматорського (любительського) хортингу, однією з кращих у світі. Професійний же хортинг виріс із традицій видовищних боїв, в яких у стародавній Київській Русі приймали участь самі князі.

Хортинг в Україні є важливим складником загальнодержавної системи фізичної культури і спорту, який спрямований на зміцнення здоров'я, розвитку фізичних, морально-вольових й інтелектуальних здібностей людини шляхом її залучення до участі в спортивних змаганнях із національного виду спорту України. Це чудовий інструмент вирішення проблем виховання молодого покоління, оскільки спорт відволікає хлопців і дівчат від вулиці, відкриваючи їм можливість повноцінно проявити свої таланти та реалізувати свої можливості, відчутти себе великими спортсменами, здатними захищати честь своєї Батьківщини. Хортинг також є важливим засобом підвищення соціальної та трудової активності людей, задоволення їхніх моральних, етичних і творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами та зміцнення миру.

В Україні та за її межами змагання з хортингу проводяться для вікових категорій: 6–7, 8–9, 10–11, 12–13, 14–15, 16–17, 18–35 і старше 40 років. Однак, хортинг – це не тільки спорт вищих досягнень, але й масовий спорт. В Україні сьогодні ним займаються до 50 тис. осіб, а загалом, у світі задіяні в хортингу приблизно до 100 тис. осіб.

Нині основна мета хортингу – популяризація та підвищення ролі фізичної культури і спорту, патріотичне виховання, залучення дітей та юнацтва до здорового способу життя, відволікання від шкідливих звичок, виховання особистості в душі добропорядності, та патріотизму. Хортинг має стати школою, в якій кожен хортингіст побудує свій духовно збагачений життєвий простір – простір соціальних, культурних життєвих виборів і успішної самореалізації особистості.

Поняття „хортовий“ та „хортове виховання“ ще не зустрічається в жодному з тлумачних психолого-педагогічних словників. Словом „хортовий“ називають спортсмена, який займається національним видом спорту України – хортинг і перебуває в постійному русі. Хортингіст повний життєвої сили, енергії, бадьоро та швидко переміщується з одного місця в інше.

Поняття „хортове виховання“ передбачає поєднання таких основних складових як світогляд, свідомість, виховання, навчання, діяльність та поведінка.

Висока духовність рідного народу, його світогляд та ідеологія, які формувалися, починаючи з епохи трипільської культури (IV–II тис. до н.е.), Київської Русі (VIII–XIII ст. н.е.) лягли в основу козацької педагогіки – формування в молодих людей емоційної врівноваженості, витримки, мужності, відваги, навчання грамотності, військової фізичної та вольової підготовки тощо. У наші дні слово „хортиця“ асоціюється з лицарством і самопожертвою, відвагою та виконанням могутніх і вольових чоловіків. Саме тому спортивне єдиноборство хортинг символічно назване на честь місця проведення всіх прадавніх козацьких двобоїв, відкритого майдану, живого кола з козаків – „хорту“, в який вони збиралися для виявлення найсильніших, і на честь найбільшого острова на Дніпрі „Хортиця“ – сакрального центру та місця народження козацької доблесті Запорозької Січі. Таким чином, козацька педагогіка передбачала створення між козаками атмосфери взаємної допомоги та злагоди, поваги один до одного, почуття патріотизму та любові до своєї родини, Батьківщини та водночас взаємної дисциплінованості й вимогливості.

Кодекс лицарської честі та духовності козацької педагогіки визначав основні *якості особистості*:

- любов до батьків, вірність у коханні, дружбі, побратимстві, ставленні до Батьківщини;
- готовність захищати слабших, турбуватися про молодших, зокрема дітей;
- шанобливе ставлення до дівчини, жінки, бабусі;
- непохитна вірність принципам народної моралі, духовності;
- відстоювання свободи та незалежності особистості, народу, держави;
- прагнення робити пожертвування на будівництво храмів, навчально-виховних закладів, пам'яток історії та культури;
- здатність цілеспрямовано, систематично розвивати фізичні й духовні сили, волю та інші людські можливості;
- уміння скрізь і повсюди поводитися благородно, виявляти лицарські чесноти;
- турбота про розвиток національних традицій, звичаїв, обрядів, бережливе ставлення до рідної природи, землі, примноження її багатств.

Якості лицарської честі гармонійно доповнювалися *кодексом лицарських звичаїв*, а саме:

- готовністю боротися до загиби за волю, честь і славу України;
- нехтуванням безпекою, коли безпека загрожувала життю рідних, друзів, побратимів;
- ненавистю до ворогів, прагненням визволити рідний край від чужих завойовників;
- здатністю відстоювати рідну мову, культуру, право бути господарем на власній землі;
- героїзмом, першістю у праці і в бою в ім'я свободи і незалежності України;
- готовністю допомагати людині в біді, щиро ділити з нею горе, страждання, журбу та тугу.

Козацька педагогіка ввібрала в себе ідейне багатство, моральність гуманістичних і демократичність традицій, звичаїв національного самоврядування, виборності органів влади, досвіду будівництва української державності, формування державної самосвідомості. Саме козацька педагогіка рельєфно та повно окреслила ідеал вільної й незалежної людини, яка на культурно-історичних, духовно-національних традиціях громадського, політичного життя буде незалежною державою. На ці пріоритети також орієнтує хортинг. Його концептуальна основа – це сприяння розумінню дітьми та молоддю через просвітницьку роботу й практичні заняття переваг здорового способу життя, становлення людини-патріота, стимулювання до самостійного й усвідомленого вибору життєвої дії, визначення шляхів позитивної соціалізації молоді, здобуття знань, умінь і навичок здорового способу життя, відповідальної поведінки, відмова від негативних її проявів. При цьому слід враховувати той факт, що в зв'язку зі змінами суспільного розвитку та їх впливом на особистість, збільшуватиметься питома вага національно-патріотичного виховання в структурі загальної виховної діяльності суспільства, а значить, і впливом хортингу.

Таким чином, Концепція сприятиме формуванню нової філософії виховання, розвитку державної політики в сфері протидії негативним явищам, створенню нормативної бази на підтримку та захист дітей та молоді.

Мета Концепції – обґрунтувати важливість розвитку в Україні та необхідність поширення в світі хортингу – національного виду спорту України, який має слов'янське коріння, та ввібрав у себе найбільш раціональні елементи національних видів бойових мистецтв і культур, утілює в собі найефективніші, та дієві прийоми спортивних і прикладних єдиноборств і бойових мистецтв народів центральної Європи; який може стати дієвою системою вдосконалення особистості, фундаментом духу, філософії та способу життя всіх вікових груп і верств населення українського народу.

Ця мета національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу може розглядатися поліаспектно:

- *національно-патріотичний аспект* передбачає: реалізацію базового компоненту національно-патріотичного виховання; відзначання національних свят і пам'ятних дат, зокрема Дня захисника України, Дня Гідності і Свободи, Дня Збройних Сил України, Дня Соборності України тощо; виховання в дітей та молоді: любові до Батьківщини, свого народу, турботи про його благо, сприяння становленню й утвердженню України як суверенної, правової, демократичної, соціальної держави, готовність відстояти її незалежність, служити та захищати її, розділити свою долю з її долею; критичного мислення щодо ненависті до ворогів і прагненням визволити рідний край від чужих завойовників; здатністю вільно розмовляти та відстоювати рідну мову, культуру, право бути господарем на власній землі; героїзмом, порядністю, чесністю, першістю в праці, в бою в ім'я свободи та незалежності України; готовністю допомагати людині в біді, щиро ділити з нею горе страждання, журбу та тугу; співпрацю інструкторського та військового колективів; проведення заходів із увічнення пам'яті полеглих у боротьбі за незалежність нашої Батьківщини, шефство над братськими похованнями, несення вахти пам'яті – виставлення почесної варти на братських похованнях, над якими шефствує УФХ, виставлення почесної варти біля пам'ятників героїв, покладання гірлянди слави, проведення: мітингів й інших патріотичних заходів біля могил загиблих воїнів і в інших пам'ятних місцях, екскурсій, уроків мужності, зустрічей із ветеранами, виставок, вікторин, переглядів фільмів патріотичної тематики, конкурсів військово-патріотичної пісні, місячники оборонно-масової та спортивно-оздоровчої роботи, військово-спортивні естафети, військово-спортивні свята; вітання та виступи з концертами перед ветеранами війни та праці; забезпечення хортингом у контексті патріотичного виховання дітей та молоді: навіювання почуття патріотизму для армії (через воєнізовані показові виступи, демонстрування сили духу тощо); формування особистості переможця в екстремальних умовах реального бою;

- *педагогічний аспект* полягає в: сформованості такої позиції особистості, яка конкретизується культурою цінностей, самоактуалізацією, свідомим вибором моделей просоціальної поведінки; реалізації мети виховної роботи засобами хортингу (формування особистості вихованця гуртка хортингу, як громадянина та цілеспрямованої людини на

здоровий спосіб життя, відданої своєму улюбленому виду спорту – українському національному виду спорту хортинг) та завдань, які вирішуються у процесі виховної діяльності (оздоровлення дітей та молоді, виховання стійкого інтересу та цілеспрямованості в спорті, наполегливості, працьовитості, почуття міри; формування позитивних якостей характеру, здорових інтересів і потреб; прищеплення потрібних гігієнічних навичок, дисциплінованості); реалізації педагогічних умов виховання дітей та молоді у процесі занять хортингом в умовах загальноосвітнього навчального закладу (змістовно-операційне забезпечення занять хортингом, орієнтованих на виховання дітей та молоді; створення ситуацій успіху, використання інтерактивних методів, ефекту змагальності в процесі занять хортингом; налагодження взаємодії загальноосвітнього навчального закладу з сім'єю, щодо виховання дітей та молоді в процесі занять хортингом); реалізації особистісно орієнтованої виховної моделі хортингу (розуміння, визнання та прийняття дитини / молоді людини); дотриманні настанов юним хортингістам (хортингіст – спортсмен-воїн (не шукай спокою, причин невдач і бездіяльності; не служи грошам і не май їхньої влади над собою; заради справедливості бийся не тільки за себе, але й за інших; підпорядкувай свої примхи розуму та волі; сам визнавай та стверджуй себе воїном, дій відповідно до чеснот); (у братерстві хортингістів (кожен рівний кожному, всі рівні всім; ти станеш рівним усім тоді, коли визнаєш себе воїном, коли визнаєш братерство хортингу та його владу над собою, коли братерство визнає тебе та твою владу над ним; кожен стоїть за кожного; відкидаючи одного, ти відкидаєш усіх; якщо ти відкидаєш братерство – братерство відкидає тебе); (відданість вченню хортингу (якщо ти не віриш ученню, значить ти відкидаєш учення; вір не тому, що кажуть, а тому, що ти бачиш; шукай власні переконання; вірити як усі, значить – не вірити вченню; ніколи не піднімай віру над розумом; твоя віра вченню – це твоя вірність шляху); (слово хортингіста (тобі ціна – твоє слово; не говори двох слів там, де від тебе чекають тільки слова; якщо зможеш змовчати – не говори нічого; слухай не те, що говорять, а те, що намагаються приховати за допомогою слів; не можеш почути вухами – слухай серцем; визнаючи когось рівним собі, відповідай за його слово як за своє); (ставлення до справи (будь там, де важче; не роби нічого на половину; якщо ти хочеш, значить – ти зможеш; йти прямо – не означає йти правильно; пропусти вперед того, хто може принести більше користі справі, ніж ти); (хортингіст у конкуренції (сильний завжди виживає, слабкий – гине; те, що ти тримаєш надійно, в тебе ніхто не відніме; не чекай, коли тебе зіб'ють із ніг, думай заздалегідь – почни першим; не йди в один невдалий слід двічі; якщо не можеш йти вперед, то стій твердо на одному місці); (шлях до своєї мети (кожну стрілу запускай у ціль; мета полягає не в тому, щоб боротися, а в тому, щоб перемагати; мету, що ти залишив, привласнює собі супротивник; не чекай великого успіху від досягнення малої мети); (міра та стриманість (у тому, що відбувається з тобою, вини тільки себе; не відокремлюй себе від дружби ні в великому, ні в малому; не показуй нікому повністю ні свого болю, ні радості; не бажай іншому – не отримаєш сам); (гідність хортингіста (тебе можна знищити, але перемогти – ніколи; прости того, хто готовий пробачити тобі; ніколи ні про що не шкодуй; ніколи не проси два рази; пропонуй сам допомогу, якщо інший її потребує); (майно та речі (тобі належить тільки те, що ти можеш забрати з собою; обіцяй тільки те, що зможеш дати; поверни собі те, що втратив; не чіпай чужого, воно не для тебе); сформованості чинників виховної діяльності в хортингу через загальнолюдські цінності (постійність професійної уваги тренера до формування ставлення юних хортингістів до соціально-культурних цінностей (добра, любові, істини, краси, людини, природи, праці, пізнання); суб'єктивне сприяння тренером розвитку здатності юного хортингіста усвідомлювати своє „Я“ у зв'язках із іншими людьми та світом, осмислювати свої дії, передбачати їхні наслідки для інших людей і для своєї долі, робити осмислений вибір життєвих рішень; поцінювання особистості юного хортингіста, визнання за ним права бути таким, яким він є, ціннісне ставлення до історії його життя; повага до хортингіста, незалежно від спортивних успіхів, статусу, здібностей тощо); дотриманні принципів викладацької діяльності в хортингу (якісне планування, стійкість моральної мотивації, індивідуальний підхід); дотриманні принципів „успіху“ в хортингу (любов спортсмена до обраного виду спорту – хортингу; стабільність

тренувань; уникнення травматизму); реалізації формули духовно-морального шляху у виховному процесі хортингу (компоненти моделі: моральний зразок, моральний намір; моральні труднощі; образ наміру; моральна дія);

- *соціальний аспект* передбачає: національно-патріотичне виховання дітей та молоді; організацію та проведення семінарів, конференцій, з метою підвищення кваліфікації тренерського та суддівського складу; участь у підготовці та проведенні на території України спортивних змагань; об'єднання зусиль суб'єктів діяльності на міжгалузевому рівні, спрямовану на узгоджену та своєчасну реалізацію попереджувальних заходів, нейтралізацію та поступове усунення детермінантів, що викликають негативні прояви в процесі соціалізації особистості; участь у створенні тематичних радіо- і телепередач, матеріалів у друкованих ЗМІ, поліграфічної та іншої продукції, спрямованої на розвиток і популяризацію хортингу; реалізацію особистісно орієнтованої виховної моделі хортингу, яка чітко соціалізаційно спрямована (дитина / молода людина як суб'єкт власної життєдіяльності усвідомлює свої реальні можливості у процесі соціалізації; хортингіст розуміє сутність і труднощі конкуренції на соціалізаційному шляху та водночас піднімається до становлення самого себе як потенційного професіонала; соціальну роль спортсмена хортингу є привабливою для дитини / молодої людини та сприяє майбутньому професійному самовизначенню (спортсмен прагне стати тренером із хортингу); реалізацію ряду мотивів у дітей та молоді щодо занять хортингом (бажання реалізувати своє прагнення до героїчних учинків, довести сою дорослість, самостійність, перевірити власні сили, проявити особисті якості, реалізувати свої позитивні амбіції, посісти певне місце в колективі, самоствердитися; прагнення здобути деякі початкові військові знання, вміння та навички у діях на місцевості, а також розвинути у себе ряд морально-вольових якостей, необхідних для активної участі в майбутній трудовій діяльності та захисті Вітчизни; довести представникам найближчого оточення (насамперед, батькам, учителям) власну здатність досягати у житті всього самостійно, робити правильний вибір і моральні вчинки; це прагнення спілкуватися з тренером, який є значущою для дитини / молодої людини особою); розроблення та здійснення ефективних соціально орієнтованих заходів, спрямованих на використання роботи спортивних клубів, організацій, фахівців, спортсменів хортингу з метою популяризації здорового способу життя, профілактики негативних проявів серед дітей та молоді, для підготовки підростаючого покоління до служби у лавах Збройних Сил України;

- *психологічний аспект* передбачає: оздоровчу діяльність диференційованого, індивідуально-психологічного, статевовікового підходу до виявлення генезису деструктивних проявів у поведінці особистості та розробку науково-обґрунтованих програм її самовдосконалення; психологічну підготовку (загальна та спеціальна) хортингіста (базова психологічна підготовка; психологічна підготовка до занять (тренувальна); психологічна підготовка до змагань (змагальна, яка, в свою чергу, поділяється на передзмагальну, змагальну та післязмагальну), яка ґрунтується на відповідності психологічних вимог хортингу як виду спорту до індивідуальних психічних особливостей дітей та молоді; формування морально-вольової підготовки через виховання та розвиток вольових якостей характеру (енергійність, цілеспрямованість, терплячість, рішучість, сміливість, наполегливість, принциповість, дисциплінованість, самовладання, витримка, відповідальність, організованість, ініціативність, самостійність); розвиток і вдосконалення у спортсменів психічних функцій та якостей (сміливість, здатність до прийняття рішень, психічна витривалість, евристичні здібності, сенсорно-моторні); високий авторитет тренера хортингу; психологічний вплив, який чинить хортинг на дітей та молодь; вихідні положення виховання волі у дітей та молоді через: правильне поєднання свідомого переконання з вимогливістю до поведінки людини; забезпечення реального впливу вимог на життєві взаємини особистості з оточуючими, а також на її ставлення до самої себе; поєднання свідомого переконання з організацією практичного досвіду здійснення особистістю вольових дій і вчинків;

- *правовий аспект* полягає в охороні та захисті прав особистості, формуванні правовою культури; дотримання нормативно-правової бази Державній національній програмі „Освіта“ („Україна XXI століття“); „Національній програмі патріотичного

виховання громадян, розвитку духовності“, Законах України „Про освіту“, „Про загальну середню освіту“, Національній доктрині розвитку освіти, Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту; з питань національно-патріотичного виховання (Укази Президента України: від 25.10.2002 № 948 „Концепція допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді“; від 24.03.2012 № 212 „Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні“; від 24.09.2014 № 744 „Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності“; від 14.10.2014 № 806 „Про День захисника України“; від 13.11.2014 № 871 „Про День Соборності України“; від 13.11.2014 № 872 „Про День Гідності та Свободи“; від 22.12.2014 № 948 „Про відзначення у 2015 році Дня Соборності України“; від 12.01.2015 № 6 „Про відзначення 200-річчя від дня народження Михайла Вербицького та 150-ї річниці першого публічного виконання національного гімну“; від 9.02.2015 № 63 „Про відзначення 150-річчя від дня народження Михайла Грушевського“; від 11.02.2015 № 69 „Про вшанування подвигу учасників Революції гідності та увічнення пам’яті Героїв Небесної Сотні“; від 18.03.2015 № 148 „Про День Національної гвардії України“; від 24.03.2015 № 169 „Про заходи з відзначення у 2015 році 70-ї річниці Перемоги над нацизмом у Європі та 70-ї річниці завершення Другої світової війни“; від 12.06.2015 № 334 „Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді“; від 13.10.2015 № 580/2015 „Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки); (законодавчо-нормативні акти Верховної Ради України: від 13.01.2015 № 97-VIII „Про увіковічення пам’яті Героїв України, які віддали своє життя за свободу і незалежність України“; від 9.04.2015 № 315-VIII „Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років“; від 12.05.2015 № 373-VIII „Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді“); (нормативно-правові документи Кабінету Міністрів України: від 28.01.2009 № 41 „Про затвердження Державної цільової соціальної програми „Молодь України“ на 2009–2015 роки“; від 05.05.2009 № 22966/1/1-09 та План організації виконання положень Указу Президента України від 27.04.2009 № 272 „Про проведення Всеукраїнської молодіжної акції „Пам’ятати. Відродити. Зберегти“; від 08.09.2009 № 1494 „Про затвердження Плану заходів щодо підвищення рівня патріотичного виховання учнівської та студентської молоді шляхом проведення на постійній основі тематичних екскурсій з відвідуванням об’єктів культурної спадщини“; від 18.09.2014 „Щодо питань національно-патріотичного виховання учнівської молоді“); (накази МОН України: від 07.09.2000 № 439 „Про затвердження Рекомендацій щодо порядку використання державної символіки в навчальних закладах України“; від 27.10.2009 № 3754/981/538/49 „Концепція національно-патріотичного виховання молоді“; від 31.10.2011 № 1243 „Про Основні орієнтири виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України“; від 27.07.12 № 1/9-530 „Щодо виховання сучасного громадянина в полікультурному середовищі засобами позакласної роботи“; від 09.08.2012 № 1/9-557 „Про методичні рекомендації з громадянської освіти та виховання у навчальних закладах у 2012/2013 навчальному році“; від 25.07.2014 № 1/9-376 „Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2014/2015 навчальному році“; від 13.08.2014 № 1/9-412 „Про проведення Уроків мужності“; від 27.10.2014 № 1232 „Про затвердження Плану заходів щодо посилення національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді“; від 16.06.2015 № 641 „Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та Методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах“; листи МОН України: від 27.07.12 № 1/9-530 „Щодо виховання сучасного громадянина в полікультурному середовищі засобами позакласної роботи“; від 25.07.2014 № 1/9-376 „Про методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2014/2015 навчальному році“; від 29.07.2014 № 1/9-38 „Про особливу відповідальність педагогічних та науково-педагогічних працівників“; від 13.08.2014 № 1/9-412 „Про проведення Уроків мужності“; від 28.08.2014 № 1/9-429 „Про організацію фотовиставок, [присвячених подвигу українського народу під час антитерористичної операції на Сході України]“; від 17.10.2014 № 1/9-543

„Про відзначення 70-ї річниці вигнання нацистських окупантів з України“; від 27.11.2014 № 1/9-614 „Про методичні рекомендації з патріотичного виховання“; від 09.04.2015 № 1/9-188 „Щодо заходів з відзначення у 2015 році 70-ї річниці Перемоги над нацизмом у Європі та 70-ї річниці завершення Другої світової війни“; від 23.04.2015 № 1/9-211 „Про відзначення Дня пам'яті та примирення і Дня Перемоги над нацизмом у Європі“; від 08.05.2015 № 1/9-235 „Щодо відвідування музеїв та навчально-тематичних екскурсій [з метою підвищення рівня патріотичного виховання учнівської та студентської молоді]“; від 22.05.2015 р. № 1/9-255 „Про перегляд підходів з організації діяльності музеїв історичного профілю“; від 24.06.2015 № 1/9-302 „Щодо протидії пропаганді сепаратизму та антиукраїнській ідеології в системі освіти“; від 24.07.2015 № 1/9-354 „Про тематику Першого уроку в 2015/2016 навчальному році“);

• *філософський аспект* ґрунтується на усвідомленні цілісності світу, його принципів через самовдосконалення та виховання, творчий пошук і розкриття своїх особистих талантів, тренування духу та тіла не для власної користі, а щоб стати корисним українському суспільству, державі, людям, задля побудови гармонійного та досконалого світу.

Суспільно-виховні складові хортингу реалізуються через її Декларацію:

1. „Патріотизм“ (девіз: „Хортинг на варті миру і в ім'я миру!“).
2. „Хортинг для здоров'я людей!“ (девіз: „Здоровий спосіб життя – запорука морально-етичного здоров'я суспільства та особистості“).
3. „Професіоналізм“ (девіз: „Професіоналізм і порядність!“ – життєва настанова працюючого колективу організації хортингу).
4. „З вірою в серці“ (девіз: „Нехай наші діти – наша надія та наше натхнення, навчаться в нас любити й вірити в Бога, передадуть наступним поколінням цей єдиний шлях миру та благодійності“).
5. „Сім'я – центр життя людини“ (девіз: „Моральність і чистота стосунків – єдиний шлях для заснування міцної сім'ї, шанобливості до матері та батька, людей, які подарували світ“, – невичерпне джерело моральності та істинного виховання).
6. „Хортинг – шлях до самовдосконалення“ (девіз: „Сила та Честь!“).
7. „Хортинг без кордонів!“ (девіз: „Будемо гідні високого покликання українців!“).

Девізи хортингу не прості слова. В них чітко визначена філософська сутність і практичне призначення бойового мистецтва: „Знання хортингу – на добрі справи!“

Реалізація мети Концепції національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу може реалізуватися через:

- 1) основні види хортингу:
 - *військово-спортивний хортинг* – професійно-прикладний вид спорту для військових (воєнізовані естафети, смуги перешкод тощо);
 - *військовий хортинг* – бойова армійська система;
 - *поліцейський хортинг* – поліцейська бойова система та професійно-прикладний вид спорту поліції;
 - *бойовий хортинг* – двобої серед чоловіків із мінімальними обмеженнями;
 - *ММА хортинг* – змішане бойове мистецтво (єдиноборство);
 - *козацький хортинг* – козацько-прикладна спеціальна система;
- 2) цілісну систему хортингу на вищих рівнях свого функціонування та розвитку:
 - *масовий традиційний хортинг* (фізична культура і спорт для всіх, оздоровлення);
 - *хортинг як професійний спорт* (олімпійський хортинг);
 - *хортинг як професійно-комерційний спорт* (видовищний хортинг);
 - *хортинг як професійно-прикладний спорт* (бойовий хортинг у силових відомствах, поліцейський хортинг);
 - *хортинг як засіб фізичної реабілітації* (рекреаційний хортинг, інвалідний спорт);
- 3) представлення хортингу в навчальних закладах різних видів і типів:
 - *хортинг у дошкільних навчальних закладах*;
 - *хортинг у загальноосвітніх навчальних закладах*;
 - *хортинг у позашкільних навчальних закладах*;
 - *хортинг у вищих навчальних закладах*.

Філософія виховання – система ідей та поглядів на світ, і на місце в ньому людини, ціннісне етичне й естетичне становлення людини до світу. Філософія життя походить із поняття „спосіб життя“. Філософська основа хортингу – положення про єдність сили, здорового спортивного духу та честі людини, що вибудовується на славних українських традиціях. Відповідно, гасло хортингу – „Сила і честь!“ Отже, до викликів часу значення хортингу актуалізується в контексті виховання розумових, вольових і моральних якостей особистості. Визначення філософських аспектів українського національного виду спорту хортинг ґрунтується на усвідомленні та його принципах через самовдосконалення й виховання, творчий пошук і відкриття своїх особистих талантів, тренування свого духу та тіла не лише для своєї користі, а головне, щоб стати корисним українському суспільству та державі, навколишнім людям, задля того, щоб робити навколишній світ гармонічнішим і досконалішим. Хортинг – це спосіб життя, особливий погляд на довколишню дійсність, на першому плані якого – виховання людини духовної, розвиток її багатого внутрішнього світу. Лише тільки через досягнення внутрішньої гармонії людина може максимально спрямувати свою життєву енергію на досягнення поставленої мети. Задля цього хортингіст, передусім, навчається керувати собою, своїми емоціями та бажаннями, намірами та вчинками, нести відповідальність за свої рішення та дії. При цьому, першочерговим є завдання отримати перемогу над самим собою. Фізична сила не є основною характеристикою хортингіста, як і стан здоров'я не владні над його духовним станом. Він передусім піклується про доцільність застосування фізичної сили, а вже потім про спосіб застосування цієї сили. Хортинг налаштовує молоду Людину чинити добро. Тож навіть не дуже талановитий та обдарований хлопець чи дівчина, у хортингу може прекрасно поставити себе в колективі і, врешті завдяки своїй порядності, налаштованості на результат і наполегливості отримати набагато більш спортивні результати, аніж той, який має обдарування. Вміння використовувати грубу силу сполучається з прагненням уникати такого її застосування. Не можна застосовувати силу заради скоєння зла іншій людині – такі головні аспекти моралі покладені в основу „Етичного кодексу хортингу“, який має етичні правила для хортингіста:

1. Уважно спостерігай за собою, обставинами власного життя та за іншими людьми.
2. Володій ініціативою в будь-якому починанні.
3. Осмислюй все повністю та дій рішуче.
4. Знай, коли слід зупинитися.
5. Дотримуйся середини між радістю та пригніченістю, виснаженням і лінню, безрозсудною бравадою та боягузством.
6. Пробачай іншим неістотні моральні помилки.
7. Прагни мати ближчі взаємини з однолітками.
8. Прагни контролювати своє ревниве ставлення до партнера.
9. Не ображайся через дрібниці.
10. Прагни не проявляти свій гнів.
11. Вибачайся за неправильні дії.
12. Стався до інших із повагою.
13. Ділися своїми вміннями з іншими.
14. Дякуй іншим за будь-яку допомогу.

Імідж для хортингу – багатогранне вчення мистецтву жити в гармонії з природою; стати на шлях добра та самовдосконалення; гарних думок; жити прекрасним майбутнім, а не минулим; вірити в добро; перемагати страхи, журбу, жалість до себе, образи та злість; не засуджувати та не ображати; прощати образи, але не забувати; не зациклюватися на поганих думках; бути скромним, ввічливим, вдячним, вірити в себе, в хороше, працювати з повною самовіддачею, не боятися труднощів, долати їх і перемагати; допомагати іншим і тоді й тобі допоможуть; повага та вдячність; творити добро людям; щасливе життя, любов і здоров'я; жити, а не існувати; віра, терпіння та старанність – формула успіху; подяка – творить, невдячність – руйнує; розуміти сенс свого життя на землі – спосіб життя, справжнє, істинне щастя, це турбота про свою душу, орієнтація на розум, істину та доброзичливість, прагнення завжди залишатися людиною, зберегти свою внутрішню гідність; йти своїм шляхом – жити в гармонії з навколишнім світом і з самим собою; отримувати радість від самого процесу життя та власних досягнень; випадковостей в житті не буває; відповідай за свої вчинки; хортинг – це спорт самоконтролю і т.д.

Діти та молодь із негативними намірами, вчинками на секцію „Хортинг“ тренером не допускаються. Відчуття доброякісного оточення однодумців у колективі хортингу може позитивно вплинути на будь-якого учня, навіть найважчого, лише б він сам захотів відкрити душу для добра. Ось чому заняття з хортингу особливо корисні та потрібні для так званих проблемних учнів, які схильні до негативних проявів у поведінці, мають шкідливі звички тощо. Таким чином, одне з головних завдань тренування у хортингу – виховання моральних і вольових якостей особистості, які сприятимуть вибору вірного життєвого шляху.

Таким чином, філософія українського хортингу та його виховна система є оригінальною, повчальною та навчальною. „Сила і честь!“ – у цих двох коротких словах прийнятого девізу хортингу закладена велика та непереможна формула сучасного самовиховання й загартування характеру, філософія стародавнього вчення наших пращурів, перевіреного часом, яке має служити на користь людям.

3. Завдання Концепції

Завдання Концепції випливають з мети, принципів і підходів, на яких базується робота на засадах хортингу:

- створення соціально-педагогічних умов, сприятливих для позитивних змін у знаннях, уміннях, навичках, у ставленні дітей і молоді до здорового способу життя, фізичного, морально-духовного, патріотичного удосконалення;
- створення організаційних умов для активної просвітницької, лідерської, волонтерської роботи щодо національно-патріотичного виховання дітей і молоді;
- виявлення у молодіжному середовищі позитивних лідерів, а також спонукання осіб із „груп ризику“ до переорієнтації лідерських якостей з негативних на позитивні;
- підвищення соціальної компетенції молоді у питаннях патріотизму та здорового способу життя;
- сприяння розумінню проблем молоді суспільством, розширення нормативно-правової бази національно-патріотичного виховання дітей і молоді, захисту їх здоров'я;
- розвиток теорії і практики хортингу;
- впровадження хортингу в навчальні заклади (дошкільні заклади, загальноосвітні школи, вищі навчальні заклади) позашкільні заклади, у діяльність соціальних служб для молоді, служб у справах дітей в установи соціальної реабілітації неповнолітніх, у діяльність недержавних громадських організацій.

4. Суб'єкти – об'єкти виховання на засадах хортингу:

- вихованці дошкільних, позашкільних, учні загальноосвітніх і професійних навчальних закладів, студенти вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації;
- діти та молодь, які перебувають на обліку в правоохоронних і наркологічних установах;
- діти та молодь, соціалізація яких відбувається під впливом негативних явищ („групи ризику“);
- громадяни різних вікових груп;
- педагогічні та науково-педагогічні колективи навчальних закладів (дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих);
- працівники служб у справах дітей, центрів соціальних служб для молоді, кримінальної поліції та інших правоохоронних служб органів, медичних закладів, військових підрозділів;
- працівники засобів масової інформації;
- трудові колективи, громадські, благодійні, релігійні організації.

5. Основні підходи освіти на засадах хортингу:

- *діяльнісний підхід* розглядає освіту методом хортингу як активну соціально корисну діяльність щодо здорового способу життя та набуття навичок патріота;
- *особистісно орієнтований підхід* спрямовує діяльність на активізацію позитивних якостей учасників взаємодії. Він забезпечує високий рівень індивідуальної роботи та сприяє розвитку розуміння, співчутливості, взаємодопомоги тощо;
- *духовно-змістовний підхід* ґрунтується на духовному потенціалі суспільства, надбання національної та світової культур;

- *системний підхід* розглядає освіту на засадах хортингу як органічний елемент багаторівневої та взаємовигідної соціально-педагогічної системи національно-патріотичного виховання, формування здорового способу життя;

- *конкретно-історичний підхід* зумовлює національно-патріотичне виховання та формування здорового способу життя відповідно до гостроти проблеми в конкретній історичній ситуації, зокрема тій, що склалася сьогодні в Україні.

6. Принципи побудови Концепції національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу:

- *принцип комплексності* забезпечує реалізацію Концепції в поєднанні з діяльністю інших суб'єктів профілактичної роботи;

- *принцип системності* передбачає узгодженість, послідовність, взаємозв'язок усіх рівнів профілактичної роботи на погодження відомчих програм із програмами інших суб'єктів цієї діяльності зі стратегічних питань;

- *принцип науковості* забезпечує науковість аналізу ситуацій, доцільність вибору форм методів, прийомів реалізації програм спеціалістами відповідних галузей знань;

- *принцип інтеграції* передбачає зближення та поглиблення взаємодії вітчизняних і зарубіжних превентивних програм; програм фізичного виховання (варіативний модуль „Хортинг“), із збереженням і зміцненням здоров'я, формування здорового способу життя;

- *принцип мобільності* дає можливість оперативного модифікувати завдання, форми виховання залежно від умов і змінювати сфери впливу;

- *принцип наступності* означає розгортання превентивних програм, програм фізичного виховання (варіативний модуль „Хортинг“), із збереженням і зміцненням здоров'я, формування здорового способу життя з використанням набутого досвіду;

- *принцип конкретності* зумовлює включення до превентивних програм, програм фізичного виховання (варіативний модуль „Хортинг“), із збереженням і зміцненням здоров'я, формування здорового способу життя чітко сформульованих заходів, строків виконання, визначення відповідальних за їх реалізацію;

- *принцип реалістичності* передбачає соціальний зміст заходів превентивної спрямованості, який полягає в оптимізації форм і методів, спрямованих на розвиток адаптаційних якостей цільових груп, зобов'язує за наявності необхідних кадрових, матеріальних, фінансових й інших ресурсів включитись до профілактичних програм;

- *принцип етичності* забезпечує моральні основи діяльності, відображає її гуманний характер, опору на позитивний потенціал особистостей, збереження конфіденційності, поваги та інших дієвих умов взаємодії з цільовими групами в процесі виховання;

- *принцип превентивності* спрямовує на запобігання та подолання негативних проявів у поведінці дітей та молоді;

- *принцип доступності* робить доступним упровадження хортингу в кожному з молодіжних субкультур;

- *принцип культуровідповідності* визначає взаємозв'язок особистісного розвитку людини з особливостями культурного та соціального середовища;

- *принцип відповідальності* розвиває здатність дітей та молоді приймати самостійні й відповідальні рішення;

- *принцип гласності, відкритості* сприяє поширенню правдивої інформації щодо національно-патріотичного виховання, здорового способу життя, негативних явищ, доступності до процесу та результатів оцінювання ефективності діяльності (програм).

7. Організаційно-науково-методична структура впровадження Концепції Національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу складається з таких ланок:

- у міжнародному спортивному співтоваристві хортинг розвиває Всесвітня федерація хортингу (World Horting Federation), яка заснована в Україні у м. Києві. Станом на 1 січня 2012 року членами МГО „Міжнародна Федерація Хортингу“ (zareєстрована в Україні у 2009 році) є 26 країн світу;

- Національна Федерація Хортингу України, яка виконує теоретико-методологічну, дослідно-експериментальну, інноваційну, науково-експертну та стимулюючу функції, встановлює ділові наукові контакти з відповідними структурами держав європейського та світового співтовариства;

- відділ виховної роботи та захисту прав дитини Науково-методичного центру середньої освіти Міністерства освіти та науки України, який забезпечує та координує діяльність методичних служб галузі освіти на регіональному рівні в напрямі підвищення кваліфікації педагогічних працівників, їх професійної компетенції, координує дії державних і громадських організацій, причетних до проблем національно-патріотичного виховання, здорового способу життя, усунення асоціальних проявів у дитячому та молодіжному середовищі, організує, проводить під науковим керівництвом лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя науково-дослідну й експериментальну роботу з розробки, впровадження інноваційних виховних технологій на базі навчальних закладів (загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих);

- лабораторія фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України;

- наукова лабораторія кафедри фізичного виховання і спорту Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації університету державної фіскальної служби України;

- кафедра психолого-педагогічної, превентивної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

- регіональні центри;

- засоби масової інформації, які активно співпрацюють із органами освіти та методичними службами, вищими навчальними закладами усіх типів і рівнів акредитації;

- експериментальні навчальні заклади різних типів і рівнів акредитації, що є базою для ведення науково-дослідної роботи, практичної реалізації наукових ідей і методичних розробок щодо реалізації Концепції, Національної Комісії України у справах ЮНЕСКО, яка розповсюджує ідеї Концепції у світовому співтоваристві;

- лабораторія превентивної освіти і соціальної політики ЮНЕСКО, яка виконує функції науково-методичного забезпечення дослідницької роботи, модернізації змісту превентивного виховання на засадах хортингу;

- регіональні центри на базі обласних інститутів післядипломної освіти, міські та районні методичні служби, які виконують інформаційно-аналітичну й практичну функції, розробляють, узагальнюють, впроваджують інноваційні технології, інтерактивні методи, сучасні форми роботи з фізичного розвитку та здорового способу життя, превентивного виховання, адаптують вітчизняний, зарубіжний досвід до регіональних умов, здійснюють підготовку, перепідготовку працівників галузі шляхом проведення курсів, проблемних семінарів, спецкурсів, семінарів-тренінгів тощо;

- науково-дослідна лабораторія інноваційних технологій Міністерства освіти і науки України та інші науково-дослідні підрозділи вищих навчальних закладів, які виконують функції науково-методичного забезпечення дослідницької роботи, модернізації змісту превентивної освіти та виховання; беруть участь у підготовці спеціалістів різних галузей (педагогів, психологів, лікарів соціологів, юристів, працівників правоохоронних органів, громадських організацій) із проблем національно-патріотичного виховання, попередження асоціальних проявів у поведінці дітей і молоді, формування позитивних мотивацій на здоровий спосіб життя та інших питань, які є пріоритетними та забезпечують економічний, духовний розвиток суспільства й держави, її національну безпеку;

- засоби масової інформації, які активно співпрацюють у напрямі розкриття морального занепаду в молодіжному середовищі; дитячого, підліткового та молодіжного алкоголізму, тютюнокуріння, наркоманії, проституції та активної пропаганди здорового способу життя, досвіду навчальних закладів, окремих учителів і тренерів, органів учнівського та студентського самоврядування, батьків, які ефективно та результативно впливають на становлення особистості молодої людини, протидіють деструктивній поведінці у дитячому та молодіжному середовищі, а

саме, і в першу чергу на сторінках збірників: „Теорія і методика хортингу“, „Світ виховання“, „Позакласний час плюс“, спортивно-інформаційний журнал „Хортинг“ і т.д.

Фінансово-матеріальне забезпечення Концепції здійснюється за рахунок бюджетних асигнувань, коштів міського бюджету, благодійних внесків, міжнародних фондів і організацій, проектів і програм.

8. Критерії ефективності реалізації Концепції:

- позитивні тенденції в молодіжному середовищі та збільшення знань, умінь і навичок щодо здорового способу життя, патріотизму та запобігання негативної поведінки;
- вдосконалення комунікативних якостей та характеристик особистісного фізичного, інтелектуального, морально-духовного розвитку учасників;
- передача учасниками програми традицій позитивної відповідальної поведінки;
- введення хортингу до системи превентивної роботи та навчально-виховного процесу в школах, позашкільних закладах, службах соціальної роботи, дозвіллево-оздоровчої діяльності тощо;
- використання хортингу в практиці роботи органів учнівського та студентського самоврядування й молодіжних громадських об'єднань;
- визнання вітчизняними та зарубіжними фахівцями кількісних і якісних здобутків методу хортингу;
- налагодження контактів із міжнародними організаціями в процесі проведення спільних міжнародних заходів і проектів із проблем просвітницької діяльності щодо національно-патріотичного виховання та здорового способу життя на засадах хортингу.

9. Умови реалізації Концепції:

- психолого-педагогічні забезпечення високого рівня підготовки методичних матеріалів, навчання тренерів-педагогів, шкільних студентських лідерів та волонтерів до реалізації програми на засадах хортингу;
- соціально-організаційні: забезпечення організації відбору й навчання юних хортингістів й педагогів-тренерів на місцевому, регіональному і національному рівнях;
- управлінсько-ресурсні залучення до виконання програми висококваліфікованих спеціалістів, ефективний розподіл матеріальних і фінансових ресурсів.

10. Очікувані результати:

- впровадження хортингу в усіх типах навчальних закладів, за місцем роботи, проживання на місцях масового відпочинку населення, у Збройних силах й інших військових формуваннях утворених відповідно до Законів України, у правоохоронних органах, рятувальних й інших службах;
- підтримка державою дитячого, дитячо-юнацького, резервного спорту, спорту вищих досягнень, спорту інвалідів і ветеранів засобами хортингу;
- поліпшення організаційного, нормативно-правового, кадрового, морально-технічного, фінансового, науково-методичного, медичного, інформаційного забезпечення хортингу.

11. Шляхи реалізації проблем:

- удосконалення нормативно-правової бази галузі фізичної культури і спорту;
- збільшення в навчальних закладах усіх типів і рівнів акредитації обсягів рухової активності на тиждень за рахунок уведення до навчальних планів занять (тренувань) із хортингу та виховання здорової дитини з широким залученням батьків до цього процесу;
- залучення учнів і студентів у позанавчальний час до занять (тренувань) хортингом у загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах;
- організація та проведення спортивних змагань серед учнів і студентів;
- створення умов для розвитку регулярної активності різних верств населення для зміцнення здоров'я з урахуванням інтересів, побажань здібностей та індивідуальних особливостей кожного;
- підтримання співробітництва та спільної діяльності з центрами фізичного здоров'я населення регіональними центрами фізичної культури і спорту інвалідів, центрами олімпійської підготовки у тому числі й державними;

- удосконалення процесу відбору обдарованих дітей, які мають високий рівень підготовленості та здатні під час навчально-тренувальних занять витримувати значні фізичні навантаження, для подальшого залучення їх до системи спортивного резерву;
- впровадження хортингу в заклади фізичної культури й спорту, дитячо-юнацькі школи, школи вищої спортивної майстерності, центри студентського спорту вищих навчальних закладів і залучення до навчально-тренувального процесу провідних тренерів;
- підтримання та розвитку олімпійського, параолімпійського та дефлімпійського руху;
- взаємодія з громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості та іншими суб'єктами сфери фізичної культури і спорту;
- врегулювання системи матеріально-технічної бази хортингу та вживання різних заходів до залучення інвестицій на зазначену мету;
- систематичного оновлення спортивної, матеріально-технічної бази тренувальних закладів, дитячо-юнацьких спортивних шкіл і загальноосвітніх навчальних закладів;
- будівництва спортивних споруд або реконструкції діючих;
- підтримання вітчизняного виробника товарів спортивного призначення;
- оптимізація мережі вищих навчальних закладів, що випускають спеціалістів із хортингу, відповідно до галузевих і регіональних потреб у кваліфікованих кадрах;
- впровадження в межах державного замовлення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців із освітньої галузі „Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини“ зі спеціальності „Хортинг“;
- забезпечення з урахуванням міжнародного досвіду належної організації наукових досліджень у наукових галузях „Фізичне виховання і спорт“, „Теорія і методика виховання“ та впровадження результатів у практику тренувально-спортивної діяльності, підготовки наукових кадрів і науково-педагогічних працівників;
- популяризація здорового способу життя та подолання стану суспільної байдужості до здоров'я нації, у тому числі через широке впровадження соціальної реклами різних напрямів хортингу в засобах масової інформації;
- подальшого міжнародного співробітництва;
- підвищення рівня авторитету країни в світовому спортивному співтоваристві.

12. Стратегічні засади державної політики щодо виховання дітей та молоді України на засадах хортингу:

- визнання фізичної культури і спорту як одного з важливих напрямів у формуванні гуманітарної політики держави;
- визнання фізичної культури як важливого чинника всебічного розвитку особистості та формування здорового способу життя;
- визнання Національного виду спорту України – хортинг як важливого чинника досягнення фізичної, моральної та духовної досконалості людини;
- формування національно-патріотичних почуттів у громадян і позитивного міжнародного іміджу держави;
- сприяння професійної орієнтації дітей та молоді щодо відвернення їх від шкідливих звичок, збереження й зміцнення всебічного здоров'я засобами хортингу;
- забезпечення гуманітарної спрямованості та пріоритету загальнолюдських цінностей, справедливості, взаємної поваги та гендерної рівності.

Перспективи подальшого дослідження будуть присвячені впровадженню Концепції національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу у дошкільні, загальноосвітні, позашкільні та вищі навчальні заклади з метою підвищення ефективності поширення хортингу – національного виду спорту України, який має слов'янське коріння та ввібрав у себе найбільш раціональні елементи національних видів бойових мистецтв і культур, утілив у собі найефективніші, та дієві прийоми спортивних і прикладних єдиноборств і бойових мистецтв народів центральної Європи; який може стати дієвою системою вдосконалення особистості, фундаментом духу, філософії та способу життя всіх вікових груп і верств населення українського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Концепція виховання особистості / І. Д. Бех // Рідна школа. – 1991. – № 5. – С. 40–47.
2. Діхтяренко З. М. Формування навичок здорового способу життя засобами фізкультурно-оздоровчої роботи на прикладі педагогічного досвіду роботи НВК № 24 (на засадах хортингу): метод. посіб. / З. М. Діхтяренко, І. С. Данилюк, Н. І. Скляр; за заг. ред. З. М. Діхтяренко. – К. : Паливода А. В., 2015. – 324 с.
3. Електронний фонд бази даних Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/>. – Назва з екрана.
4. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
5. Електронний фонд бази даних Української Національної Федерації Хортингу. Федерація твоєї Батьківщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.horting.org.ua>. – Назва з екрана.
6. Закон України „Про загальну середню освіту“ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/651-14>. – Назва з екрана.
7. Івашковський В. В. Історичні витoki національного бойового мистецтва „хортинг“ / В. В. Івашковський // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 67–74.
8. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2015. – 544 с.
9. Система патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах модернізації них суспільних змін: навч.-метод. посібн. / авт. кол. : І. Д. Бех, К. О. Журба, В. А. Киричок та ін.. – К. : Пед. думка. – 2011. – 240 с.

REFERENCES

1. Bekh, I. D. (1991). *Kontseptsiia vykhovannia osobystosti* [The concept of personality education]. *Ridna shchkola [Mother School]*, 5, 40–47.
2. Dikhtiarenko, Z. M., Danyliuk, I. S. & Skliar, N. I. (2015). *Formuvannia navychok zdorovoho sposobu zhyttia zasobamy fizkulturno-ozdorovchoi roboty na prykladi pedahohichnoho dosvidu roboty NVK № 24 (na zasadakh khortynhu)* [Formation of healthy lifestyle means sports and recreation activities on the example of teaching experience EC number 24 (on the basis Horting)]. Kyiv: Palyvoda A. V.
3. *Elektronnyi fond bazy danykh Ministerstva osvity i nauky Ukrainy* [Electronic fund of database of Ministry of Education and Science of Ukraine]. Retrieved from <http://www.mon.gov.ua/>.
4. Yeromenko, E. A. (2014). *Khortynh – natsionalnyi vyd sportu Ukrainy* [Horting – A National Sport of Ukraine]. Kyiv: Palyvoda A. V.
5. *Elektronnyi fond bazy danykh Ukrainiskoi Natsionalnoi Federatsii Khortynhu. Federatsiia tvoiei Batkivshchyny. Vytoky i podalshyi rozvytok khortynhu* [Electronic fund of database of Ukrainian horting federation. Federation of your homeland. Origins and subsequent development of horting]. Retrieved from <http://www.horting.org.ua>.
6. *Zakon Ukrainy „Pro zahalnu seredniu osvitu“* [The Law of Ukraine „On General Secondary Education“]. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
7. Ivashkovskiy, V. V. (2014). Istorychni vytoke natsionalnoho boiovoho mystetstva „khortynh“ [Historical origins of the national martial arts „Horting“]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 1* (pp. 67–74). Kyiv: Palyvoda A. V.
8. Petrochko, Zh. V. & Yeromenko, E. A. (2015). *Khortynh – shkola syly i tchesti yunoho ukrainsia* [Horting is the school of power and honor of young Ukrainian]. Kyiv: Palyvoda A. V.
9. Bekh, I. D., Zhurba, K. O., & Kyrychok. V. A. and other (2011). *Systema patriotychnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi v umovakh modernizatsiinykh suspilnykh zmin* [The system of patriotic education of children and youth in conditions of modernization of social change]. Kyiv: Pedahohichna dumka.

Валентина Оржеховська, Тетяна Федорченко, Едуард Єрьоменко, Зоя Діхтяренко, Олександр Мельник.

Концепція національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу (проект).

Актуальність запропонованого проекту Концепції національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу зумовлена: потребою суспільства в реалізації, збереженні та розвитку соціально активної здорової особистості, її прагнень до соціально орієнтованого способу життя; соціальною необхідністю створення для дітей та молоді умов реалізації особистих прагнень, здійснення їх прав і свобод, у тому числі й для захисту від втягування у деструктивні явища; гуманним явищем і необхідністю допомоги дітям та молоді, які опинилися в кризовій життєвій ситуації. Мета Концепції – обґрунтувати важливість розвитку в Україні та необхідність поширення в світі хортингу – національного виду спорту України, який має слов'янське коріння та ввібрав у себе найбільш раціональні елементи національних видів бойових мистецтв і культур, утілив у собі найефективніші, та дієві прийоми спортивних і прикладних єдиноборств і бойових мистецтв народів центральної Європи; який може стати дієвою системою вдосконалення особистості, фундаментом духу, філософії та способу життя всіх вікових груп і верств населення українського народу. Ця мета національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу може розглядатися через національно-патріотичний, педагогічний, соціальний, психологічний, правовий та філософський аспекти. Реалізація мети Концепції національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу може реалізуватися через: основні види хортингу (військово-спортивний, військовий та поліцейський), цілісну систему хортингу на вищих рівнях свого функціонування та розвитку (масовий традиційний хортинг, хортинг як професійний спорт, хортинг як професійно-комерційний спорт, хортинг як професійно-прикладний спорт, хортинг як засіб фізичної реабілітації); представлення хортингу в навчальних закладах різних видів і типів (дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні навчальні заклади, позашкільні навчальні заклади, вищі навчальні заклади).

Ключові слова: *концепція, актуальність, мета, завдання, критерії, очікувані результати, суб'єкти – об'єкти виховання, основні підходи освіти, принципи побудови Концепції, проект, хортинг, національна філософія виховання, діти та молодь, Україна, здорова нація, основні види хортингу.*

Valentyna Orzhekhovska.

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University (Sadova Str. 2, Uman, Ukraine).

Tetiana Fedorchenko, Zoya Dihtyarenko, Oleksandr Melnyk.

Institute of Problems on Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Berlynskoho Str. 9, Kyiv, Ukraine).

Eduard Yeremenko.

Educational and science Institute of the special physical and combat training and rehabilitation of the University of SFS of Ukraine (University Str. 31, Irpin, Kiev region, Ukraine).

The concept of national philosophy of education of children and youth in Ukraine on the basis of Horting (project).

Relevance of the proposed concept of the national philosophy of education of children and youth in Ukraine on the basis Horting is based on: the need of society in the implementation, maintenance and development of socially active healthy individual, his desire for socially oriented lifestyle; social need to create conditions for realization of personal desires for children and youth, realisation of their rights and freedoms, including protection from being drawn into the destructive phenomena; humane phenomenon and the need to help children and young people in crisis situations. The purpose of the Concept is to prove the importance of development in Ukraine and the need to spread the world of Horting – the national sport of Ukraine, which has Slavic roots and absorbed most rational elements of national kinds of martial arts and cultures embodied in a most effective and efficient methods of sports, applied arts and martial arts of the people of central Europe; which can be an effective system of individual improvement, the foundation of the spirit,

philosophy and way of life of all age groups and population of Ukraine and other countries. This goal is the national philosophy of raising children and youth in Ukraine on the basis Horting is considered from the point of view of the national-patriotic, educational, social, psychological, legal and philosophical aspects. The goal of the Concept of National Philosophy education of children and youth in Ukraine on the basis of Horting can be realized through: basic types of Horting (Sports, Military and Police), integrated system of Horting at the highest levels of its operation and Development (public traditional Horting, Horting as professional sports, Horting as professional commercial sports, Horting as professionally-applied sports, Horting as a mean of physical rehabilitation); Horting presentation in schools of various kinds and types (pre-schools, secondary schools, after-school education, higher education).

Key words: *concept, relevance, purpose, objectives, criteria and expected results, subject – object of education, basic approaches of education, principles of construction Concept, design, Horting, the national philosophy of education, children and youth, Ukraine, healthy nation, Horting main types.*

Валентина Оржеховская, Татьяна Федорченко, Эдуард Еременко, Зоя Дихтяренко, Александр Мельник.

Концепция национальной философии воспитания детей и молодежи в Украине на основе хортинга (проект).

Актуальность предложенного проекта Концепции национальной философии воспитания детей и молодежи в Украине на основе хортинга обусловлена: потребностью общества в реализации, сохранении и развитии социально активной здоровой личности, ее стремлений к социально ориентированного образа жизни; социальной необходимостью создания для детей и молодежи условий реализации личных стремлений, осуществление их прав и свобод, в том числе и для защиты от втягивания в деструктивные явления; гуманным явлением и необходимостью помощи детям и молодежи, оказавшихся в кризисной жизненной ситуации. Цель Концепции – обосновать важность развития в Украине и необходимость распространения в мире хортинга – национального вида спорта Украины, который имеет славянские корни и впитал в себя наиболее рациональные элементы национальных видов боевых искусств и культур, воплотил в себе самые эффективные и действенные приемы спортивных и прикладных единоборств и боевых искусств народов Центральной Европы; который может стать действенной системой совершенствования личности, фундаментом духа, философии и образа жизни всех возрастных групп и слоев населения украинского народа. Эта цель национальной философии воспитания детей и молодежи в Украине на основе хортинга может рассматриваться через национально-патриотический, педагогический, социальный, психологический, правовой и философский аспекты. Реализация цели Концепции национальной философии воспитания детей и молодежи в Украине на основе хортинга может реализоваться через: основные виды хортинга (военно-спортивный, военный и полицейский), целостную систему хортинга на высших уровнях своего функционирования и развития (массовый традиционный хортинг, хортинг как профессиональный спорт, хортинг как профессионально-коммерческий спорт, хортинг как профессионально-прикладной спорт, хортинг как средство физической реабилитации); представления хортинга в учебных заведениях различных видов и типов (дошкольные учебные заведения, общеобразовательные учебные заведения, внешкольные учебные заведения, высшие учебные заведения).

Ключевые слова: *концепция, актуальность, цель, задачи, критерии, ожидаемые результаты, субъекты – объекты воспитания; основные подходы образования, принципы построения концепции, проект, хортинг, национальная философия воспитания, дети и молодежь, Украина, здоровая нация, основные виды хортинга.*